

KULTURNE USTANOVE

KLASIČNA GIMNAZIJA U SPLITU

Prof. Josip Posedel

Današnja Klasična gimnazija "Natko Nodilo" u Splitu neprekidno djeluje od 1817. godine. U tom dugom razdoblju ona je odigrala značajnu ulogu u ovom gradu kao jedan od najuglednijih kulturno-prosvjetnih zavoda.

U prošlom stoljeću, pri počecima narodnog preporoda u Dalmaciji, s ove gimnazije je prof. Mate Ivčević zatražio da se nastava održava na ilirskom jeziku /hrvatskom/ umjesto na talijanskom koji je do tada bio nastavni jezik. Posljedica toga je bila uvodjenje hrvatskog kao slobodnog predmeta. Slijedeće decenije ispunjene su borbom da narodni jezik postane obavezan, a zatim i nastavni jezik. U tom razdoblju među najistaknutijim ličnostima bio je Natko Nodilo. Zatim su tada djelovali drugi poznati profesori kao Eugen Kumičić, povjesničar Šime Ljubić i arheolog don Frane Bulić.

Školskom godinom 1881-2, u kojoj je hrvatski postao nastavni jezik, otpočelo je novo razdoblje u životu Klasične gimnazije. Povećan je broj učenika, a otpor protiv Austrije postaje sve veći kao što jača i ideja o stvaranju jugoslavenske zajednice. Rezultat tog budjenja nacionalne svijesti kod omladine bio je demonstrativni akt 1896. kada su u svim razredima bile oštećene slike

Franje Josipa I. Tadašnji direktor don Frane Bulić nije poveo nikakav ozbiljniji postupak protiv omladinaca i bio je **umirovljen.** Medju profesorima koji su predavali pod kraj prošlog stoljeća valja istaći kasnije velikog slavistu **Milana Rešetara** te književnike **Milana Begovića** i **Vladimira Nazora**.

O djelovanju gimnazije početkom ovog stoljeća te izmedju dva rata najbolje nam mogu pružiti sliku prilozi nekadašnjih učenika izišli u spomenici prilikom njezine 150. godišnjice.

Izmedju ostalih prof. **Vladimir Rismondo** piše: "I sjećajući se te moje škole, koja još uvijek djeluje u jednom Splitu koji je davno izašao iz svojih ranijih dimenzija /jer je stari Split iz mojih najmladjih dana bio još uvijek zatvoren izmedju Srebrnih vrata i Marmontove ulice, a bio se u svome čisto gradskom dijelu proširio iz svoga ranijeg okvira, uglavnom na traktu koji se prostire izmedju gradskog parka i teatra, unutar kojeg se nalazila i zgrada klasične gimnazije/ i u vrijeme kad na sve strane oko njegove prastare jezgre niče novo meso, koje najčešće nema nikakve veze s ranijim organizmom, koji su više izgradila stoljeća istinskog urbanog i kulturnog života, nego modrina južnog neba i stalnost morskih vjetrova, možda nikada više nego u ovome času osjećam od kolike je ona važnosti, i to upravo ovdje i u ovome gradu gdje se građani stalno i na svakome koraku susreću s prošlim stoljećima i, kroz zaostale spomenike, s njihovim snažnim predstavnicima."

Dolazak talijanske vojske 15.IV 1941. značio je kraj školske godine. Talijani su školsku zgradu pretvorili u kasarnu, pa se nastava nije održavala sve do siječnja 1942. kada su školu preuzeli talijanski direktor i s njim došli talijanski nastavnici. Udžbenici su bili puni iskrivljenih povijesnih činjenica i fašističke propagande, a talijanski su nastavnici imali kao osnovni cilj pretvoriti školu u rasadište svoje ideologije. Učenici i profe-

sori, svjesni svoje nacionalne pripadnosti, nisu se pokolebali pod prijetnjama, zatvaranjima i progonima, već je naprotiv, njihov otpor iz dana u dan postajao sve veći. Posebno je bila značajna djelatnost SKOJ-a. Jedan dio profesora i velik broj učenika bili su uhapšeni i odvedeni u internaciju, dok su četiri učenika strijeljana: Edi Dolci, Ante Čerina, Nikola Štambuk i Žarko Pejković.

Velik broj učenika sudjelovao je u narodnooslobodilačkoj borbi, dok je u samome Splitu omladina sabotirala školu, tako da je broj učenika od 924, koliko ih je bilo školske godine 1940/41, pao u prvoj godini okupacije na 642, a u posljednjoj na 385. Nakon oslobodjenja, u novim društvenim uvjetima, Klasična gimnazija je stupila u najnovije razdoblje svoga života rješavajući uspješno nove zadatke koji su se pred nju postavljali.